

GEÇİŞ DÖNEMLERİNDE KADININ ROLÜ: SAVUR ÖRNEĞİ

THE ROLE OF WOMEN IN TRANSITIONAL PERIODS: THE EXAMPLE OF THE SAVUR

Tuğrul BALABAN* - Cemre ÇINAR**

ÖZ: İnsan hayatında diğer günlerden farklı ve beraberinde kutsanmayı getiren önemli evreler vardır. Geçiş dönemleri olarak adlandırılan bu evreler kişiye yeni bir statü kazandırır. Bu statü toplum tarafından bir kabullenmeyi başlatır. Bireyin ve toplumun beklentileri gerçekleştirilir. Çalışmada, geçiş dönemleri doğum, evlilik ve ölüm merkezli olarak ele alınmıştır. Doğum için yapılan uygulamalar, çocuğun sağlıklı bir şekilde dünyaya gelmesi, anne ve çocuğun korunması; evlenmede yapılan uygulamalar, çiftlerin beraberliklerini meşrulaştırması, evliliğin bir kurum haline dönüştürülmesi; ölüm için yapılan uygulamalar ise kişiyi öteki âleme hazırlamak ve kişinin yokluğunu kabullenebilmek içindir. Geçiş dönemlerinde yapılan uygulamalarda ortak unsurlardan biri de dış tehditlere karşı korunmaktır. Yapılan kutlama ve törenler bir duyuru niteliği taşıırken, kabul edilen kutsama bu durumun insan hayatında kritik dönem olduğunu ve o süreçte yapılma gerekliliğinin bir sonucudur. Bu çalışmada, dil ve din bakımından kültürel zenginliğe sahip olan Mardin ili ele alınmış, Savur ilçesinde kadınlardan derlenen anlatımlar ve yapılan uygulamalar incelenmiştir. Bu bilgiler ışığında kadınların geçiş dönemlerinde sahip oldukları inanmalar ve birtakım ritüeller Türk kültürü merkezinde ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Savur, geçiş dönemleri, doğum, evlilik, ölüm, kadın.

ABSTRACT: *There are important stages that make human life different from other days and give rise to blessing. These stages, which are called transition periods, give the person a new status. This status initiates an acceptance by the society. Transition periods in the study were prepared centered on birth, marriage and death. Practices for childbirth, birth of the child in a healthy way, protection of mother and child; practices in marriage, legitimization of togetherness by couples, transformation of marriage into an institution; practices for death are to prepare the person for the other world and to accept the absence of the person. The common element in applications made in transition periods is protection against external threats. While the celebrations and ceremonies have the characteristics of an announcement, the accepted blessing is a result of the critical period in human life and the necessity to be done in that process. In this study, the province of Mardin, which has cultural richness in terms of language and religion, was discussed and the narratives obtained from women in Savur district and the practices made were examined. In the light of this information, it has been tried to reveal the beliefs and some rituals women have in their transition periods.*

Keywords: Savur, transition periods, birth, marriage, death, woman.

* Doç. Dr. – Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/Nevşehir - tugrulbalaban@gmail.com (Orcid ID: 0000-0003-2975-9347)

** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi/Nevşehir - cemrecinar316@gmail.com (Orcid ID: 0000-0003-0740-4027)

This article was checked by Turnitin.

Giriş

Hayat döngüsü doğumla başlayıp içinde farklı geçiş evrelerini bulundurarak ölümlle son bulur. Halk biliminde “geçiş dönemleri” başlığı altında değerlendirilen bu evreler, içerisinde kutsallığı ve kutlanmayı barındırır. Geçiş dönemleri, toplum tarafından bilinen bir durumun yine toplum tarafından kabul edilerek başka bir duruma geçişin yeniden var oluşudur. Bu geçiş yeni bir kabullenışı başlatır. Sedat Veyis Örnek'in ifadesiyle “geçiş dönemlerinde kümelenen âdetler, gelenekler, töreler ve törenlerle bunların içerisinde yer alan işlemler ve uygulamalar bir ülkenin ya da belirli bir yörenin geleneksel kültürünün ana bölümlerinden birini oluşturur”. (2000: 131)

Her bir evre kişiye farklı bir statü kazandırır. Bu statüye sahip olan kişi veya kişiler toplum tarafından bir onaylama süreci yaşar. Doğumdan sonra çocuğa verilen ad statü kazandırırken, evlenmiş olan çiftlerin yapmış oldukları düğün yine toplum tarafından bir onaylatma ve duyuru niteliği taşımaktadır.

Geçiş dönemlerinde kadının toplumdaki aktif rolü ve bununla beraber gerçekleştirilen uygulamalar tespit edilmiş, yöredeki farklılıklar karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Kadın konusunda birtakım sorunları henüz aşamamış ülkemizde feminist teoriyle düşünsel arka planı zenginleştirilmiş kadın folkloru çalışmalarının artması, geleneksel yapıların hem kadına hem de erkeğe dayattığı toplumsal cinsiyetin ve cinsiyetle ilişkili kültürel imajların daha iyi analiz edilmesinde ve konuyla ilgili toplumsal-zihinsel dönüşümün sağlanmasında ön ayak olacaktır. (Yolcu, 2017: 15)

Kadın merkezli bu çalışmada Mardin'in Savur ilçesinde yaşayan kadınların doğum, evlilik ve ölüm ile ilgili geçiş dönemleri ele alınmış değişik açılardan incelenmiştir.

1. Doğum

Hayatın başlangıcı sayılan doğum, insan hayatının önemli evresini oluşturan bir varoluş mucizesidir. Gerek insan hayatı için gerekse kâinatta meydana gelen doğum, yaşama başlangıç serüveninin ilk adımındır. Çalışmada doğum, tespit edilen uygulamalardan hareketle üç aşamada incelenmiştir. Bunlar; doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasıdır. Her bir aşamada kadın hem kendini hem de bebeğini kötü varlıklardan ve kötü niyetli insanlardan korumaya çalışır. Bu durum için kimi zaman büyüsel kimi zaman dini uygulamalar gerçekleştirilir.

Çocuk, yuvadır, ocağın tütmesidir ve en önemlisi de çocuk soyun devamıdır. Bu düşünceler ve gelenekten gelen inançlar sayesinde insanlar konu hakkında düşünmüş, her türlü zorlukla mücadele edebilmek ve muratlarına erebilmek için çeşitli yöntemler geliştirmeyi başarmışlardır (Kolot, 2017: 8).

Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi Savur yöresinde de yeni evlenmiş bir çiftin çocuk sahibi olmayı ertelemesi büyükler tarafından hoş karşılanmaz. Kadının evlendiği sene içinde hamile kalmasını özendirmek için bebekten söz açılır. Çocuk sevgisini aşılacak için ise eline bebek verilir. Bu aynı zamanda bir benzeme büyüdür.

Çocuk sayısı geçmişe nazaran azalsa da yedi veya sekiz çocuk sahibi olmak yörede olağandır. Çocuk sayısının fazla olması neslin devam etmesi şeklinde yorumlanmaktadır ve soyun devam etmesi erkek çocukla özdeşleştirilmiştir. Erkek çocuk yokluğu, Türk kültüründe ocağın sönmesi ve buna bağlı olarak "kut"un sönmesi olarak da düşünüldüğünden bilinçaltında erkek çocuk istemi canlı olarak günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

Kadın hamile kalamıyorsa önce doktora yani tıbbi yollara başvurur. Elde edilmiş bir sonuç yoksa çoğunlukla yörede bulunan türbelere/şeyhlere gidilir. Hemen hemen birçok köyde şeyh bulunuyor olsa da yoğun olarak Arapça ismi ile Killit adı verilen Dereiçi köyüne gidilir. Hamile kalmak isteyen kadın, bunun dışında ocaklı kadınlara giderek önerilerini/ilaçlarını (çoklukla kocakarı ilacı olarak tanımlanır) uygular. Yöre halkının tecrübelerinden hareketle benimsedikleri kutsal mekanlara ziyaretlere de sık sık gidilmekte ve adaklar adanmaktadır. Kadın tüm yöntemlere rağmen olumlu bir sonuç alamamışsa bu durum kadının kısır olduğuna yorumlanırsa da kısır olan kadına herhangi bir kötü muamelede bulunulmaz. Fakat eşlerinin çocuk için ikinci kez evlendiği gözlemlenmiştir.

1.1. Doğum Öncesi

Doğum öncesi, kadının dış çevreye karşı en duyarlı olduğu dönemdir. Hamile kalan kadın doğumu gerçekleşene kadar kötü gözden sakınılmalı ve bir koruma evresinde o süreyi geçirmelidir. Hamile kalan bir kadın için hazırlıklar yapılırken, hamile kalmak isteyen kadın için de çeşitli hazırlıklar mevcuttur.

1.1.1. Hamile Kalmak İsteyen Bir Kadının Başvurduğu Yöntemler

Çocuk sahibi olmak, soyun devamını sağlayan en önemli unsur olarak görülürken, çocuksuzluk ise toplum tarafından hoş karşılanmamaktadır. Fakat yaşanan kişisel sağlık sorunları nedeniyle çocuk sahibi olamayan anne ve baba bir çocuğa sahip olabilmek için farklı yollara başvurur. Bunlardan en sık tercih edilen tıbbi yöntemler iken büyüsel işlemlerden de söz edebilir. Yörede çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar çoklukla ocaklı kadınlar ve kutsal mekân ve kişilerden medet umarlar:

Hamile kalmak isteyen kadına, soğan pişirilip yedirilir. Bunun yanında hıbbaze otu (ebecik-ebemgümece) bulunarak yağda çevrilip, kadının karnına konur. Anne olmak isteyen kadına kurşun döktürme ve göbek yağı yedirme gibi işlemler de söz konusudur. (KK-6)

Hamile kalmak isteyen kadının yörede bulunan şeyhlere de sıkça gittiği görülmektedir. Şeyh kadına çeşitli yiyecekler (kuru incir, kuru üzüm

gibi) vererek belirli ayetleri okur. Eve dönen kadın tavsiye edilen günlerde verilen yiyecekleri su ile yutar. (KK-3)

Yörede sıkça gidilen Şeyh Şıran'ın savaş zamanı kayaların çatlamasıyla yer altına gizlenip yüksek bir tepede yaşadığına inanılır. Tepede bulunan çatlakların yakınına kadar varıp hamile kalmak isteyen kadın dileğini söyleyerek adağını adar. Hamile kalan kadın çocuk doğduktan sonra belli aralıklarla tekrar şeyhe gider ve çocuğuyla beraber kurban adar. Bir anlamda çocuğu şeyhin ayağına götürür. (KK-15) Dini-mitik anlamda çocuksuzluk kaosu simgelerken, doğumun gerçekleşmesi kozmosu oluşturur. Türbelere adanan kurbanlar neticesinde çocuksuzluğun giderileceğine yönelik inanç, atalar kültürünün bir uzantısıdır (Köse, 2019a: 134). Sunulan kurbanlar insanla Tanrı arasında kozmosu bütünleyen iletişim aracı ya da eylemsel mekanizmadır. Kutsal mekânda kutsal eylem aracılığıyla kaostan kurtulma ve rahatlama söz konusudur (Köse, 2019a: 135).

Hamile kalmak için uygulanmış kocakarı ilaçları da kullanılan yöntemlerden biridir. Örneğin; Arpa suyu ve avokado yaprağı kaynatılıp içirilir. Tavada eritilen bal mumu kadının yıkanacağı suya konur ve kadın ilk gün o su ile yıkanır. Kadın önemli gördüğü veyahut kutsadığı günlerde bu durumu tekrar ederek arınır. (KK-25)

Mezarlıklar bir insanın ölüm mekânı olabildiği gibi bir çocuğa da hayat verebileceğine inanılan mekânlardır. Yörede anne olmak isteyen kadın mezarlıkları dolaşır ve mezarlıklarda bulunan ziyaret yerlerine kurban adar. Bununla beraber Dereiçi (Killit) köyüne giderek toplu bebek mezarlarının üzerinden üç kere atlar. Çünkü ölmüş bebeğin mezarından geçmek bağıın açılması inancını simgelemektedir. (KK-8)

Mezarlıklarla ilgili bir diğer inanış ise, bir kadının doğan her bebeği ölüyorsa yeni doğan bebek mezarlığa götürülür ve kazılmış bir mezara konarak orada birkaç dakika bekletilir. (KK-3)

Bir başka örnekte de hamile kalmak isteyen kadın Başkavak (Ahmedi) köyüne gider. Her mezarlıktan bir taş alır ve 40 taş toplar. Taşları yıkanacağı suyun içine koyar. O suyla çarşamba günü bir kez, cuma günü iki kez yıkanır.

Benzer uygulamalar çocuk sahibi olan ancak çocuğunda bazı rahatsızlıklar bulunan aileler arasında da şifa arayışı biçiminde uygulanmaktadır. Kaynak kişi yakın zamanda gerçekleşmiş bir durumu şu şekilde anlatmıştır:

Yakın çevrem artık çocuğumun yürüyemeyeceğini düşünmeye başlamıştı. Fakat ben aslında ümidimi kesmemiş doktorlara gitmeye devam ediyordum. Bunun dışında öneriler üzerine köyde bulunan şeyhlere gidiyordum. Bana Şeyh Muhammed'in derdime deva olacağını söylediler. Down sendromlu çocuğumu alıp yürümesi için şeyh Muhammed'e gittim. Gittiğim şeyhe eğer çocuğum yürürse senin yanına kadar yalın ayak yürüyeceğim dedim. Belli bir zaman geçtikten sonra çocuğum yürümeye başladı. Ve verdiğim sözü tutup yalın ayak şeyhe gittim. (KK-11)

1.1.2. Cinsiyet Tayini

Doğum aşamasında önemli unsurlardan biri olan cinsiyet tayini, bireye rol biçmede önemli bir yere sahiptir. Bebeğe ad verme süreci cinsiyet tayiniyle beraber başlar. Tıbbi bilgilendirme dışında kadının fiziksel görünümüne bakarak, hal ve hareketlerini gözlemleyerek ve canının istediği yiyecekler göz önünde bulundurularak cinsiyet tayini hakkında yorumlar yapılır.

Yörede konu ile ilgili en yaygın görüş, hamile kadının karnı yuvarlak ise kız, daha sivri ve uzun ise erkek olacağıdır. (KK-3, KK-5, KK-9) Oğlan sancısının kız sancısından daha farklı olduğu söylenir. Oğlan sancısı daha uzun ve şiddetli iken, kız sancısı daha kısa sürer. Doğacak olan çocuk kız ise annenin güzelliğini alır, erkek ise anneyi güzelleştirir. (KK-8)

Uygulamaya dayalı cinsiyet tayinleri de bulunmaktadır. Hamile kadının başına bir tutam tuz dökülür. Eğer hamile kadının burnuna dokunursa erkek, ağzına dokunursa kız olacağına inanılır. Bunun dışında kadın gözlemlenir. Çok uyuyorsa çocuğunun kız, daha az uyuyup hareketli ise erkek çocuğu olacağına inanılır. (KK-3)

1.1.3. Aşerme

Doğum öncesinde kadının isteklerinin kesinlikle gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülen dönemlerinden biri de aşermedir. Kadının canının istediği yiyecekler hakkında farklı yorumlar yapılır. Yörede aşerme, Arapçada "titnesse", Kürtçede "haredbe" olarak adlandırılır. Hamile kadının aşerme sürecinde istediği yiyecekler bulunmazsa bebekte bedensel olarak bir kusur olacağı düşünülür. Bu nedenle eğer bulunması zor şeyler istemişse, canının çektiği şeyi unutturmak adına hamile kadına kuru yiyecekler yedirilir.

Aşeren bir kadının istediği verilmezse kadının vücuduna dokunduğu yerde leke olacağı düşünülür. Fakat bu leke kadında değil doğan çocukta olacaktır. (KK-9, KK-17) Canı nar isteyen bir kadının erkek çocuğu olacağı düşünülür. Bu nedendir ki nar tüm koşullar zorlanarak bulunmaya çalışılır. (KK-15)

1.1.4. Bebek Çeyizi

Bebeğin doğumundan önce hamile kadının annesi tarafından çeşitli hazırlıklar yapılır. Bebeğin çeyizinin hazırlanması zorunlu olarak görülmemektedir. Fakat daha sonra bu durumun komşular arasında laf söz olacağı düşüncesiyle anneanne tarafından bebek çeyizi hazırlanmaya gayret edilir.

Bebek çeyizinin içinde bebek yastığı, bebek yorgani, pike takımı, takı yastığı, nevresimler ve kundak bulunmaktadır. Bebek doğmadan önce hepsi hazır edilir. İlk çocuğun çeyiz hazırlıkları tamamen kızın annesi tarafından alınır veya hazırlanır. (KK-5, KK-11)

1.1.6. Düşük Yapmak İsteyen Kadın

Bebeğin dünyaya gelişini engellemek hem İslam inancında hem de kültür zemininde doğru kabul edilen bir durum değildir. Yörede çocuk düşürme durumu da yaygın değildir. Bunun temel sebebi durumun günah kabul edilmesi olmakla birlikte çocuğun yöre için büyük öneme sahip olması da önemli bir faktördür. Fakat eğer ailede çocuk sayısı fazla ise ve bakımları sağlanamıyorsa çocuk düşürme yoluna başvurulduğu da tespit edilmiştir. Çocukları hem daha iyi şartlarda yetiştirmek hem de maddi yetersizliğin önüne geçmek için düşük yapma yoluna gidilir.

Uygun görülmediği anlaşılan bu duruma yönelik sınırlı sayıda önlem tespit edilebilmiştir:

Çocuğunu düşürmek isteyen kadın ağır şeyler taşır, yüksek yerden zıplar ve bitkisel çaylar içer. (KK-4) Düşük yapmak isteyen kadın kuru kına yutar. (KK-15) Kadına kuru soğan ve maydanoz suyu kaynatılıp içirilir. Hemen hemen her gün yenilen soğan ve içilen maydanoz suyu anne karnındaki bebeğe zarar verir. (KK-3) Bunları dışında kadına sabun yedirilir. (KK-6)

1.1.7. Hamile Kadının Kaçınmaları

“Gebe”, “yükü” olarak adlandırılan kadın, 9 ay 10 gün boyunca gerçekleşecek olumsuzluklara karşı korunmak zorundadır. Gebe kadının girdiği ortamda diğerlerinden farklı olduğu düşünülür ve ona karşı daha hassas davranılır. Gebe kadın hem kendini hem de bebeği tehlike arz eden durumlardan korumaya çalışır.

Bu kaçınmaların temelinde, anne ile karnındaki çocuğun arasında, sıkı bir yazgı birliği, bir özdeşlik olduğu tasarımı yatmaktadır. Fikir çağrışımları ve “analojik” düşünceyle beslenen bu tür kaçınmalar sadece geleceğin annesinin davranışlarını değil, aynı zamanda onun yarınlarını da ilgilendirmekte, giderek grubun benimsediği ve uyguladığı birer kaçınma kalıbı durumuna gelmektedirler (Örnek, 2000: 138).

Hamile kalan kadınların üç ayı geçtikten sonra rüyasına “*ganima*” adlı kötü bir varlığın girerek kadını dövdüğü ve kadının karnındaki çocuğu boğarak öldürebileceği düşünülür. Bu sebeple hamile kadınların çok sık uyumadığı görülür. Hamile kadın mezara götürülen bir ölüye bakmaz. Cenaze mezarlığa götürülürken kadın uyuyorsa hemen uyandırılır. Hamile kadın lohusa kadın ile karşılaşmamalıdır. Dışarı çıktığında lohusa bir kadını görürse konuşmaz. Hamile kalmış bir kadının saç kesmesi uygun değilken, saçını boyaması da hoş karşılanmaz. (KK-15)

1.2. Doğum Sırası

Doğum sırasında kadının yanına genç kızlar veya evlenmemiş kadınların girmesi günah olarak düşünülür ve içeri girmelerine müsaade edilmez. Doğum sırasında yaşanan ağrıya yöre halkı “*imgaz*” veya “*barmat*” adını verir. Doğumun kolay geçmesi için dualar edilir. Kadına doğumdan

sonrası için temiz bir mekân hazırlanır. Hamile kadının annesi tarafından hazırlanmış olan örtü takımı yatağa serilir ve doğum yapan kadın hazırlanan bu yatağa yatırılır.

Benzeme/taklit büyülerine doğum önsesi, doğum sırası ve doğum sonrasında yaygın olarak yer verilir. Çocuğun cinsiyeti ya da fiziki özellikleri sıklıkla büyüsel davranışlarla ilişkilendirilir.

Nasıl gebe kadının yediği içtiği şeylerin, baktığı kimse ve hayvanların karnındaki çocuğu etkileyeceği tasarımı ve inancı varsa, çocukla göbeği ve eşi =. (plesentası) ya da “sonu” arasında da aynı inanç söz konusudur. Onun içindir ki, doğum çocuğun göbeği ve eşi birtakım işlemlerden geçirilir. Çocuğun geleceğini, ilerdeki uğraşısını ve işini etkileyeceği inancıyla göbek gelişi güzel atılmaz (Örnek, 2000: 142).

Bebeğin eşi bebek doğduktan hemen sonra onunla beraber çıkar. Ve genellikle atılır. Göbek bağı ise atılmaz, çeşitli yerlerde saklanır veya bir ağacın altına gömülür. Bebeğin “yediği” (eşi) Savur Arapları arasında “*ipşime*” olarak adlandırılır ve atılır.

Doğum öncesinde yapılan birtakım hazırlıklar olduğu gibi doğum sırasında da birtakım hazırlıklar mevcuttur:

Bebek annesine verildiğinde büyük biri tarafından kundaklanır. Kundaklanan bebeğin kemiklerinin sertleşip, vücudunun da daha sert olacağına inanılır. Kundaklanan bebek emzirilirken belinde ağrı olmaz. Kundak üç parçadan oluşur ve kundaklama en az bir ay kadar sürdürülür. (KK-14) Bebek için yapılması gerekenlerden biri de doğar doğmaz tuzlu suda yıkanmasıdır. Bu bir önlem olarak bebeğin pişik olmaması içindir. (KK-6, KK-19)

1.3. Doğum Sonrası

Bebeğin dünyaya gelmesiyle birlikte kadın ağır bir doğum süreci geçirmemişse taburcu edilir. Farklı bir durum tezahür etmiş ise de hastanede bekletilir. Her iki ihtimale karşı doğum yapan kadın için yatak hazırlanır. Kadının yatacağı oda süslenir. Kadının güç kazanması için pekmezli yiyecekler ve et ürünleri tercih edilir.

Doğumdan sonraki süreçte de koruyucu önlemlere başvurulur:

Doğum yapmış kadına içinin temizlenmesi amacıyla ilk olarak pekmez tatlısı (isfire) ve yumurta yedirilirken aynı zamanda şekerli su ve pekmez de içirilir. (KK-8, KK-6) Kadının başındaki tülbinden üstüne çengelli iğne konur. Bu iğne koruyucu bir işleve sahiptir. (KK-16)

Hamile kadına zarar verdiği inanan “*ganima*” adlı kötü varlık doğum yapmış kadına da zarar verir düşüncesiyle kadın yalnız bırakılmaz. Doğan bebeğin canını alır diye anne çok uyumaz. (KK-12)

Çocuk bir yaşına gelene kadar pazartesi ve perşembe günleri yıkanırken, çarşamba günleri yıkanılmamasına özen gösterilir. Çocuk çarşamba günü yıkanırorsa lohusalık döneminde bebeğin ruhunu çalacağına inanılan ganima adlı varlığın bebeğe zarar verebileceği düşünülür. Bebek ilk

kez anneanne tarafından yıkanır. Anneanesi yoksa sözü geçerli bir kadın tarafından da yıkanabilir.

Kadının kendini toplayıp direnç kazanması için on gün boyunca ona süt içirilir. Tereyağı ve yeşillikler de bebeğe faydalı olacağı için anneye bol miktarda yedirilir. Fakat yoğurt yenilmesi ve çay içilmesi yasaktır. (KK-3)

1.3.1. Tuzlama/ Yıkama

Günümüz şartlarında bebek doğduktan sonra hastanede yıkanmaktaysa da doğum yapmış kadın ve bebek eve döndüğünde bebeğin ve annenin mikroplarını atması için yeniden ve güzelce yıkanması gerektiği düşünülür.

Bebek yıkanırken aynı zamanda tuzlama işlemi yapılır. Tuzlama bebeğin tam anlamda bedensel temizliğini tamamlamayı amaçlar. Tuzlanarak yıkanmış bir bebeğin ömrü boyunca ter kokusu olmayacağına inanılır. Tuzlanmadığı takdirde “neri” adı verilen ve keçilerde bulunan ter kokusunun çocukta da olacağı düşünülür. Doğan bebeğin gözleri güzel olsun ve güneşte ağrımasın diye de tuzlanır. Bebeğin cildinin sertleşmesi için de tuzlama işlemi yapılır. Bebeği tuzlanması geleneğine daha çok kırsal bölgelerde rastlanmaktadır.

1.3.2. İlk Süt

Doğumdan sonraki süreçte bebek için anne sütü önemli bir besin kaynağıdır. İlk on gün anne göğsünden gelen sarı sıvı Araplarda “libe” olarak adlandırılmaktadır. İlk on günlük zamandan sonra anne sütünün gelmesi için anneye yeşil soğan ve kuru soğan gibi besinler sıkça yedirilir.

Yörede ilk süte “libe (katı)”, “zank”, “lebban” adları verilir. Annenin sütü üçüncü gün gelir. Süt gelsin diye kadına şekerli su içirilir. Bunların dışında pekmez içirilir. (KK-6)

Anne sütü bebeğin doyması için yeterli değilse önce sütanneye başvurulur. Lohusa bir kadından ricada bulunulur. Bu kişi aileye yakın biri olmalıdır.

Bunların dışında sütünün gelmesini isteyen kadına dalak yedirilir. Eğer olumlu bir sonuç alınamamışsa kadın “İmmîs Sebâ” adı verilen bir ziyaret yerine gider ve orayı köşe bucak süpürür. (KK-15, KK-10)

1.3.3. Çocuğa Ad Verme

Bireyin kimlik oluşumunda ilk adım bir isme sahip olmasıdır. Kişiyeye verilen isim, hayatı boyunca kişiliğini de biçimlendiren bir unsurdur. Kişiyeye kötü ad verilmemeye özen gösterilir. Çocuğun iyi, hırçın veya yardımsever olmasını verilen ismin şekillendirdiği düşünülür.

Türk hayatının hemen bütün safhalarında / tarihimiz boyunca, ad alma, ad kazanma, ad verme işlemleri mühim bir mevki işgal eder. Kaynağında, (yaşayış) tarzından ortaya çıkan anlayışların, inançların, davranış

biçimlerinin yattığı bu işlemlerin büyük bir kısmı, yakın zamanlara kadar hayatımızı yönlendirmiştir (Kalafat: 2010: 279).

Yörede bebeğin adını veren kişi genel olarak anne ve baba iken, köylerde genel olarak gelin ya da damadın anne ve babasıdır. Eğer kadın ismi kendi vermek istiyorsa da bu birlikte yaşadıkları aile büyüklerinin ismi olur. Çocuğun ismine karar verdikten sonra aile büyüklerinden biri bebeğin kulağına ezan okur ve bir ömür o isimle anılacak bebeğin kulağına isim 3 kez tekrar edilir.

Yörede yaşlı kadınların çocuğa ismini vermediği görülür. Yaşlı kadın ismini verdiği takdirde çocuğun kendisine ölüm getireceğini düşünür. Yaşlı kadınlar, isimlerini ilk evlendirdikleri oğullarının çocuklarına vermek isterler. Bu nedenle evlendirilen ilk çocuğun eşi doğum yapmamışsa yaşlı kadın ismini vermek istemez. (KK-3)

1.3.4. Göbek Düşmesi

Türk kültüründe insan uzvundan bir parça olan göbek bağının çocuğun gelecekteki mesleğini belirleme büyüsel işlevine sahip olarak algılandığı görülür. Bu nedenle kuruyan göbek bağının atılmamasına özen gösterilir. Bir mendile veya kâğıda sarılan göbek bağı kimsenin ulaşamayacağı bir yere saklanır. Genel olarak da gömülür.

Yörede "navik" adı verilen göbek okula, camiye ve mezar köşelerine gömülür. Çocuğun geleceğindeki mesleğini gömülen göbeğin etkileyecek olduğuna inanılır. (KK-10, KK-15) Yakın akraba arasında meslek sahibi olmuş kişiler varsa çocukların göbekleri o kişilere verilir. Kişi mesleğini icra ettiği yerde o göbeği bir ağacın altına gömer.

1.3.5. Kırk Basması

Kırklık dönemi kadının yalnız bırakılmadığı bir süreçtir. Kırk ruhunun/alkarısının kadına ya da çocuğa zarar vereceğine inanılır.

Anadolu Türk hurafelerinde de aynı ruhun mühim rolünü görüyoruz. 'alkarısı' ve 'albastı' hastalığı tesmiye edilen bu ruh lohusa kadınlara musallat olur. Bazen yalnız kalan lohusanın yanına peri kızları gelerek lohusanın ciğerini alır giderler ve bu suretle lohusayı 'al basarmış'. Lohusanın ciğerini alıp suya bırakırsa lohusa ölmüş (İnan, 1986: 171).

Rengi kara olan bir varlığın kadını boğacağı korkusuyla kadının yatmış olduğu yere makas, bıçak, ekmek ve Kuran-ı Kerim gibi koruyucu araçlar konur. Tek başına bırakılmayan kadının uyurken de yanında birilerinin durmasına özen gösterilir. Lohusa kadının ikinci vakti uyumasına izin verilmez. Kırklı kadını korkutacak varlığın betimlemesine rastlanılmamıştır. Bu da bir sakınma olarak düşünülebilir. Fakat kadının uyumasıyla beraber geleceği, anneyi boğmakla beraber çocuğun ruhunu çalacağı düşünülmektedir.

1.3.6. Lohusalık-Lohusa Ziyaretleri

Lohusalık dönemi kadının doğum sürecinde bebeğine ve kendine en fazla önem verdiği ve korunduğu dönemdir. Bu süreçte lohusa kadın, etrafından bulunan diğer lohusa veya düşük yapmış kadınlardan ve nazarlı (nazar değdirdiğine inanılan) kadınlardan korunmaya özenir. Yörede lohusalık döneminde birçok korunma yöntemine başvurulur:

Kadın, doğumdan hemen sonra başına veya kıyafetinde bir yere kırmızı kurdele takar. Lohusanın kırk gün iş yapmasına ve dışarı çıkmasına müsaade edilmez. İki lohusa kadının birbirini ziyaret etmemesine dikkat edilir. Lohusa iki kadın varsa bunlardan birinin kırkıktan çıkması beklenir. Ölen birinin mevlit çöreği, lohusa olan eve gönderilmez. Ölen kişinin o eve de ölüm getireceğine inanılır. Bu durum yaşandığı takdirde ölen kişinin mezarına gidilir ve mezarın üstünden atlanır. Yeni doğan çocuk da annesiyle birlikte atlatılır. Yakın bir zamanda cenazesi olan birinin doğum yapılan eve gelmesi istenilmez.

Üzerinde büyü olduğuna inanan bir kadın, lohusanın bulunduğu eve geldiğinde lohusa kadının büyüü bozacağına inanılır. (KK-3) Eve düşük yapan bir kadın gelmişse lohusa kadın bunu bilmelidir aksi takdirde bir daha çocuğunun olmayacağından korkar. (KK-8) İki lohusa birbiri ile karşılaşınca hiç konuşmadan birbirlerine iğne iplik verirler ve sessizce ayrılırlar.

1.3.7. Kırklama

Kırklama kadının doğumdan kırk gün sonra çeşitli pratiklerle lohusalık durumunu üzerinden atmasıdır. Kırklama, lohusayı ve yeni doğan çocuğunu korumaya yöneliktir ve yörede farklı şekillerde uygulanır:

Kırklık döneminin bitişinde *“altın tas”*, *“kırklık tası”* veya *“nazar tası”* adı verilen ve her evde muhakkak bulunan bir tas ile yıkanılır. Kırklık tasında 40 tane demir halka bulunur. Tas suyun içine daldırılıp çıkartıldığında demirler tase çarparak ses çıkarır. Bu seslerin çocuğu kötü ruhlardan koruduğuna inanılır ve kötü ruhların kırklı kadının üzerinden uzaklaşması sağlanır. Bebeğin yıkanmasının ardından annenin yıkanması beklenir. Anne yıkanma öncesinde bebeği emzirmez. Annenin yalnız yıkanmasına müsaade edilmez ve bebeği yıkayan kişi tarafından anne de yıkanır. Anne ve bebek yıkandıktan sonra kırklık suyunun döküleceği alana dikkat edilir. Rastgele yere dökülmesi doğru değildir. Kırklamada anne ve çocuk yıkanırken bal mumu da kaynatılır. Mum tavada eritilir ve suyun içine boşaltılır. Boşaltılan mumda farklı farklı şekiller oluşur. Hayvan figürü de insan figürü de oluşabilir. Çıkan sembolden hareketle *“korkusu vardı kaldırıldı”* denir. Yıkarlarken, *“Su aşağı insin, bebek yukarı çıksın. Çobanların uykusu sana gelsin. (Çoban uyumadığından) Canlıların kırkını senin üzerinden kaldırıyorum.”* denir. (KK-16)

Kırklı kadının tek başına yıkanması doğru değildir. Kırklı bir kadın kırkıktan çıkmadan önce yanına üzerinde haram nesne olan bir kadın

gelirse lohusa kadın kırklığıyla kalır ve bir daha doğum yapamaz. Kadın kırkıncıdan çıkarılırken “Seni kırkıncıdan çıkardık, dağılsın ruhlar” denir.

1.3.8. Sütten Kesme

Bebeğin gelişim sürecinde en önemli besin maddesi anne sütüdür. Kemik gelişiminde büyük bir öneme sahip olan anne sütünü almayan çocukların gelişimi yavaş bir şekilde ilerler. Bebek 1,5 - 2 yaşına kadar emzirilir. Fakat bu yaşlardan sonra bebek artık anne sütünden kesilmelidir. Ağlayan bebeğin süttten tiksinişmesi ve uzaklaşması için de birtakım uygulamalara başvurulur:

Çocuk emzirmeyi terk etsin diye kadın göğsüne pul biber sürer veya kara/siyaha boyatır. (KK-3) Bebek emzirmeyi bıraksın diye göğse kömür sürülür. (KK-6, KK-15) Sabır taşı sürülür ve bebek kokusundan tiksinişerek süttten kesilir. (KK-6)

1.3.9. Diş Çıkarma

Diş çıkaran bebeğe yapılan yiyeceğe yöre Arapları arasında “*selika (hedik)*” adı verilir. Nohut ve buğdayın pişirilmesiyle yapılan hedik, sade ve salçalı olmak üzere iki çeşittir. Diş çıkardıktan sonra hazırlanan güne yakın akrabalar ve komşular davet edilir. Bebeğin önüne süslü bir tepside çeşitli nesnelere konur. Bunlar arasında makas, kalem, yüzük, tarak ve para bulunmaktadır. Çocuk bunlardan hangisini seçerse ilerde o mesleği yapacağına inanılır. Daha sonra bebeğin üzerine bir mendil açılır ve oraya nohut serpilir. Geçmişe nazaran diş buğdayının sevinci ve etkinlikleri çoğalmıştır.

2. Evlilik

2.1. Düğün Öncesi

Türk kültüründe evlilik, neslin, ocağın ve ailenin devamı olarak da görüldüğü için önemli geçiş aşamalarından kabul edilmiştir.

İnsan, ev-bark sahibi olunca bulunduğu toplulukta itibar kazanır. Çocuk sahibi olduğunda da itibarı yükselir. Türk hayatının her safhasında yaşayışımıza, hareketlerimize yön veren inançlarımızın burada, rolü devam etmektedir. İyi ve kötü karakterli iyeler, ev iyeleri, ata ruhlarının, eş bulmada, iyi bir yuva kurmada, çocuk sahibi olmada, doğan çocukların hayatta kalmasında etkili olduğu inancı, günümüzde de varlığını korumaktadır (Kalafat, 2010: 290).

Kadın ve erkek münasebetinin yasal ve hoş görülen biçimi olan evlilik, öncelikle kadın ile erkeğin müşterek bir hayat kurmasının toplumsal onay alınmasıyla ortaya çıkan ve kutsal kabul edilen bir müessesedir (Yılmaz, 2004: 117). Evlilikte eş seçimi hususunda aile de söz hakkına sahiptir. Evliliklerde eş adayının işinin olması mutlu bir evlilik için en önemli unsur olarak görülmektedir. Yörede görücü usulü evlilik ve severek evlenmeden söz edilebilir. Yörede beşik kertmesi ya da berdel, evlilik çeşitleri arasında gösterilmemektedir.

2.1.1. Evlilik Yaşı

Evlilik yaşı merkez ve kırsal bölgede farklılık göstermektedir. Merkezde evlilik yaşı 20-25 iken, köylerde 17-20 arasındadır. Bunun başlıca sebebi okuma oranıdır. Köylerde okuma oranı daha düşüktür. Okuma oranı ve evlilik ilişkisi çeşitli sebeplerle değişiklik gösterir. Okulların uzak olması aileyi ekonomik olarak zorladığı için bir ailede bulunan tüm çocukların okuması mümkün olamamaktadır. Çocuk sayısının fazlalığı da diğer bir etkidir.

Kırsal bölgelerde evlilik oranının fazla olması ekonomik yetersizliğe ve çocuk sayısına dayandırılabilir. Elde edilen verilerden hareketle sabit bir evlilik yaşından söz etmek mümkün değildir. Köyler arasında da farklılık görülmektedir.

2.1.2. Kısmet Açmak İçin Yapılanlar

İnsan doğar doğmaz evleneceği kişinin kim olduğu da belirlenir, şeklinde düşünülür. Fakat kısmet ve nasip gibi kelimeler ile örülü olan evlilik bazen gerçekleşmeyebilir. Yaşı gelmesine rağmen evlenemeyen kızlar için, "vakti değil", "hayırlısı olsun", "nasibi gelmemiş", "doğru zaman değil" gibi söz kalıpları kullanılır. Nasibinin kapandığını düşünen genç kızlar dini büyüsel işlemlere başvurur.

Yörede, kısmet açmak için şeyhlere, türbelere gidilir ya da kişi üzerinde nazar olduğu düşünülerek kurşun döktürülür. Yeni nişanlanan çiftlerin nişan kurdelelerinden bir parça kesilip evlenmek isteyen erkek veya kıza verilir. Evlenmek isteyen kişi o kurdele parçasını yutar. Nişan şekeri de kısmetlerinin açılması için genç kızlara yedirilir. (KK-11) Kına gecesinden bir gün önce hazırlanan kına, kısmet açar düşüncesiyle evde bulunan tüm genç kızların eline sürülür. Kısmet açmak için evli kişilerin alyanslarının takıldığı görülür. (KK-10)

2.1.3. Görücülük

Yörede görücülük iki şekildedir: Bunlardan ilki, erkeğin annesi tarafından bildiği bir kıyı görmesi ve tanınmasıdır. Bir diğeri ise erkeğin kendi beğendiği, konuştuğu kıyı annesinin görmesini sağlamasıdır. Bunlardan ilkinde annenin kendine seçmiş olduğu gelin adayını hem kendi gözlemlemesi hem de başkaları tarafından iyi huylu, marifetli ve eli iş tutan biri olarak anlatılması önemlidir.

Görücülükte kıyı görmeye erkeğin annesi ve teyzesi gider. Kıyı görmeye giden anne ve teyze genç kıyıyla çok fazla iletişim içinde olmaz. Genel olarak kıyının annesiyle muhabbet eder. Gelen misafirlere kahveyi, görmek için geldikleri kıyı yapar. O sırada görücüler kıyı gözlemlerler. Kıyı görmeye giden aile olumlu bir karar almış ise kıyı evine kısa bir süre içinde haber gönderilir.

2.1.4. Kız İsteme. (Tilbe)

Kız isteme düğün aşamalarının en heyecanlı süreçlerden biridir. Yörede erkek tarafı kız evine iki üç gün önceden haber gönderir. Tarih belirlendikten sonra kızı istemeye gidilir. Erkek tarafının kalabalık olması önemlidir. Damat adayının ailesi ile yörede bulunan sözü geçerli saygın kişiler de götürülür. Erkek tarafı çiçek, çikolata ve kimi zaman da tatlı götürür. Kızı isteyen kişi genellikle baba iken bu durum farklı sebeplerle değişebilir ve hürmet edilen bir kişi tarafından da kız istenebilir. Kız istendikten sonra söz kesimi için tarih belirlenir. Kız istemeye baba, anne, kardeşler ve muhitin ileri gelenleri götürülür.

Kız isteme Arapçada "tilbe" olarak adlandırılırken, Kürtçede "buhazi" adı verilir. (KK-15) Gelinin erkek kardeşine veya babasına küçük altın gibi bir hediye verilir. (KK-5) Kız isteme sırasında başlık da konuşulur. Kızı gördükten birkaç gün sonra da isteme yapılır. Kızı istemeye akrabalar gider. İki büyüğün oturması ve kararlaştırılmasıyla kız istenir. (KK-5) Söz kesilmeden önce kız istemede gelin tarafı istenilen takı miktarını damat tarafıyla görüşür. (KK-15)

2.1.5. Söz

Söz, kız istendikten bir gün sonra veya bir hafta içinde gerçekleşir. Erkek tarafı kız istemeye nazaran daha kalabalık olur. Söz kesmede yine damat tarafı kız evine eli boş gitmez. Yüzükler takıldıktan sonra nişan öncesi için takılacak takı konusu da büyükler tarafından görüşülür. Yörede liste yazma yer yer devam ediyor olsa da genel olarak bu gelenek yok olmaya yüz tutmuştur. Sadece liste yazma değil kurdele parası, emzirme (süt) parası, gelin evden çıkarılırken, gelin arabaya geçerken de para isteme geleneklerinin uygulama alanı daralmıştır.

2.1.6. Nişan

Nişan, evlilik düşüncesi olan çiftlerin birbirlerine verdikleri sözün sembolik bir törenidir. Evlilikten önce çiftlerin beraberliğinin duyurulmasında bir vasıtaadır. Nişan aşamaları çok fazla değildir. Nişan tarihi çiftlerin kendi isteklerine göre belirlenir. Yörede önemli olan unsurlardan biri de nişanlılık sürecinin çok fazla uzatılmamasıdır. Bu süreç en fazla 6 ay ile 1 yıl arasındadır. Nişan alış-verişi için kız tarafından kızın annesi ve kız kardeşleri götürülür. Erkek tarafından ise damadın ablası ve yengesi bulunur. Nişan alışverişinde sadece geline değil gelinin ailesine de hediyelikler alınır.

Yörede nişanlılık döneminde evlenecek çiftlerin sık sık görüşmesine de müsaade edilmez. Nişanlılık sürecinde ailelerin karşılıklı yemek davetleri gerçekleşir. Nişanı yapan kız tarafı olduğu için mekâna kız tarafı karar verir. Mekân olarak varsa düğün salonu yoksa geniş alanlar veya köy alanı kullanılır. Nişan davetiyesi basımı yaygın değildir. (KK-15)

2.1.7. Başlık-Kalen-Kalın-Naht

Başlık veya diğer bir adıyla “kalın”ın yörede uygulanması devam etmektedir. Başlığı alan aile bunu annenin süt parası olarak tanımlar. Başlık parasının genel amacı kızın eksik kalan çeyizini tamamlamaktır. Fakat bazı durumlarda başlık parasının kullanımında farklılıklar görülebilir. Örneğin kız kaçırma ile ilgili bir evlilik söz konusuysa başlığın tamamı kıza harcanmaz. Başlık parası almayan aileler ise alımın günah olduğunu düşünmektedir. Başlık alımı genel olarak devam etmektedir. Kızın çeyizi damat tarafından alınan başlık (para) ile hazırlanır. (KK-18)

2.1.8. Çeyiz Açma. (İçhez)

Düğün öncesi aşamalarından en önemli uygulamalardan bir tanesi de çeyiz açmadır. Yörede çeyiz açmaya “*Cehaz açma*”, “*İçhez*” adları da verilmektedir. Hem merkezde hem de köylerde çeyiz açma geleneği söz konusudur. Gelinin çeyizi kullanılmayan bir odaya hazırlanır ve çeyiz açma zamanı gelinin yakınları veyahut komşuları çeyizlikleri görmeye gelir. Çeyiz görmeye gelenler yardımcı olmak adına küçük hediyeler getirirler.

Çeyiz açmada yorgan dikme geleneği vardır. Yorgan üzerine farklı şekerlemeler konur. Gelen her genç kıza o şekerlerden yedirilir. Kızın çeyizi düğün haftasında damat tarafından birkaç araçla götürülür. Gelin sandığı çıkarılırken sandık üzerinde oturulur. Damat tarafı gelinin en küçük kardeşine bir miktar para verir ve tüm eşyalar ancak bundan sonra evden çıkarılır.

Çeyiz açma genellikle on gün sürer. Fakat bu sürenin değiştiği de görülür. Düğüne az bir zaman kala yapılır. Kızın annesi çeyiz açtığını birkaç komşu ile duyurur. Hazırlanan çeyizin fazla ve gösterişli olması önemlidir. Hazırlanan çeyizin gösterilmesi için bazı eşyalar dama asılır. Ailelerin birbirine bohça gönderme geleneği devam etmektedir. Her iki taraf da kendi çocuklarına çeyiz hazırlarken gelin tarafı damat evinde bulunan her bir kişiye bir bohça hazırlar ve erkek evine gönderilir. (KK-3)

2.1.9. Kına-Hınne

Kız için önemli günlerden biri de kına gecesidir. Yörede kına “*Hınne*” olarak da adlandırılır. (KK-24) Kına malzemelerini erkek tarafı temin eder. Kına ise damat tarafından hürmet edilen biri tarafından yoğurulur. Kınayı yoğuran kişi orada bulunanlara “bir dileğin varsa elinize şimdî süreyim” der. Kınayı sürerken de belirli ayetleri okur. Eşini kaybetmiş, eşiyile kötü olan ve çevrede sevilmeyen kişiler evlenecek çifte uğursuzluk getireceği düşüncesiyle kınayı yoğurmak için tercih edilmez. (KK-13)

Yörede kına hazırlanırken tüm pencere ve kapılar açık bırakılır. Çevrede erkek evinde düğün olduğunun bilinmesi önemlidir.

2.1.9.1. Kına Gecesi. (Ana Kınası)

Kına gecesi konuklar eşliğinde kız evine gelinir. Erkek tarafının bir kısmı gelini almaya gelirken bir kısmı da mekânda halay çekerler. Gelin ve damada kına sürme zamanı geldiğinde gelin ağlayana kadar türküler söylenir. Gelin ağladığında artık kına sürme vakti gelmiştir. Gelin avcunu sıkıca kapatır. Kınayı sürecek olan kişi erkek tarafına bu durumu iletir. Kızın eline kına evliliğinde bir problem olmayan, mutlu olan bir kişi tarafından yakılır. Bekâr ve eşini kaybetmiş kadınların kınayı yakmamasına özen gösterilir.

Kayınvalide yanında getirmiş olduğu altını kına yakan kadına verir. Ve gelin avcunu açar. Gelin ve damat adayına kına sürüldükten sonra kısmetlerinin açılmasını isteyen genç kızlara da kına sürülür.

Kına yakılırken aşağıdaki türkü birkaç kez seslendirilir:

Cubu legel imbayyat (beyaz leğeni getirin)

Tinecir hinne (kınayı yoğuracağız)

Hinne mo tinnecir (kına yoğurulmaz)

Le mo tici kinne (eğer gelin gelmezse) (KK-3)

Kaynananın, gelinin kınalı avucunun içine koyduğu altın (kart) bir tür “saçı”dır (kansız kurban).

Burada kız evinde gerçekleştirilen ve kızın son gecesi olarak görülen kına gecesinde gelinin avucuna kaynananın altın koyması “Siz bu zamana kadar getirdiniz, gerisi bizde” demek anlamına da geliyor olabilir (Kolot, 2017: 92).

Gelen tüm misafirlere kına dağıtılır. Kına gecesinin bitmesiyle kız evindeki yakın akrabalar gelin evinde kalır. Geç saatlere kadar oturulur, hikâyeler anlatılır ve herkes evliliğinden bir kesit sunar. Bunun en önemli amacı gelin olacak kızı mutlu bir şekilde düğün evresine hazırlamaktır. (KK-3)

2.2. Düğün

Düğün, sevginin ve birlikteliğin ilan edildiği bir geçiş törenidir. Çiftlerin hayalini kurduğu günün gerçekleşme zamanı olan düğün çeşitli hazırlıkları bünyesinde barındırır. Birlik ve beraberlikten doğan bir topluluk yerinde insanlar evlenen çiftlerin mutluluğuna şahit olur. Evlilik, yeni bir ailenin oluşumunu kutlanarak ilan eder. Düğün günü evlilik aşamalarının son bulunduğu gündür.

2.2.1. Nikâh

Nikâh kıyma işlemi çiftlerin isteğine bağlıdır. Bu bazen düğün öncesi olabileceği gibi düğün sırasında da olmaktadır. Dini nikâh için hazırlık yapılır. Mekân olarak genelde ev tercih edilir. Nikâhı kıyacak imam belirlenen saatte gelir. Nikâhın kıyılacağı mekânda erkek tarafından

damadın babası bulunurken, kız tarafından da gelinin babası bulunur. Eğer baba yoksa saygın biri çağrılır.

Anne, baba ve kardeş hariç en az iki erkek şahit olmalıdır. Erkek yoksa 4 kadın şahit olabilir. Sonra mihrin belirlenmesi gerekir. Şahitler huzurunda iki tarafa da “sen bu kızı eşliğe kabul ediyormusun” diye üç kere sorulur. O da evet kabul ediyorum der. Şahitlerin huzurunda nikâh kıyılmış olur. Mihr olarak kadının en az üç aylık geçimini temin edebilecek -en az 5000-6000 TL- miktar belirlenir. Bunu daha sonra da ödeyebilir. Peşin de verebilir. İmam da duasını yapar.

2.2.2. Düğün Yemeği

Düğün yemeği düğünden bir gün önce yapılır. Merkezde düğün yemeğini yapan erkek tarafı iken köylerde kız tarafının yaptığı da tespit edilmiştir. Düğün yemeğini hazırlayan erkek tarafı gelin evine de belli bir miktarda yemek gönderir ve her iki taraf da davetlilerini çağırır. Düğün yemeği köyün en yaşlı kadınları tarafından hazırlanır. Bu kadınlar her düğünün yemeklerini yapan ustalашmış kimselerdir. Düğün yemeği olarak genelde kavurma ve pirinç pilavı yapılır.

2.2.3. Gelin Alma

Yörede düğün sürecinin son aşamalarından biri olan gelin alma yine büyük bir törenle gerçekleştirilir. Davul, zurna ve kimi zaman da kemençe kız evine getirilir. Damat tarafı gelin evinin önünde oynar. Halaylar çekilir. “*Ki zava ki zava*” şeklinde bağırıp damadın ismini söylerler. “*Ki buke ki buke*” ise gelin için söylenir. Her ikisi de “kim evleniyor” anlamına gelir. Gelin, evinde artık ailesi ile vedalaşır. Gelinin kuşağı erkek kardeşi veya babası tarafından iki kere bağlanıp çözülürken üçüncüsünde bağlanır. Kurdele parası geleneği bulunmaktadır. Kızın abisi veya annesi kurdeleyi bağlamadan önce kız tarafına kurdele parası verir. Gelin, anne evinden çıkmaya yakın kapıda erkek kardeşi durur ve damat tarafı bir miktar para verir. Kapıdan çıkarılan kız için damat tarafı zılgıt çalar ve gelin düğün alanına götürülür. Zılgıt yörede “*helhil*” olarak adlandırılmaktadır. Gelin düğün alanına götürülürken damat tarafı zarflarda para hazırlar. Düğün konvoyunun önünü kesen çocuklara o zarflardan birer tane verilir.

2.2.4. Düğün Sonrası

Türk toplumunda gelinin eve uğur ve bereket getireceği anlayışı ile gelin düğünden sonra öncelikle kayınvalidesinin evine götürülür. Bereketi ve mutluluğu sembolize eden birtakım ritüeller gerçekleştirilir. Yörede kayınvalidesinin evine götürülen gelin, içindeki malzemelerle bereketi simgeleyen testiyi kırar. Ardından geline bir yumurta verilir ve onun da kırılması istenir. Gelinin etrafında ekmek gezdirilir. Gelinin bir bardak pirinç kırdığı da görülür. Bunlarla beraber mevlit günü okunmuş olan susam genç kızlara yedirilir. (KK-44)

2.2.5. Gerdek

Seçilen mekân değişim göstermekle beraber düğün evi kırsalda damadın baba evi iken, merkezde ise şehir dışına gitme söz konusudur. Genel olarak şehir dışına çıkma sık görülmemektedir. Gerdek gecesini bekleme geleneği yörede devam etmektedir. Bu işlem damadın ablaları ve yengeleri tarafından gerçekleştirilir.

2.2.6. Sabahiye

“Sabahiye”, düğün gününden sonra ilk sabaha verilen addır. Yeni gelin ilk sabah kayınvalidesinin evine gider. Yeni gelinin ailesi damat tarafına bir tepsi tatlı götürür. En az yarım saat kadar oturup muhabbet edilir. Daha sonra vedalaşarak gelin tarafı kendi evine gider. Üç gün geçtikten sonra çift kız tarafına el öpmeye gider.

Düğün gününden bir gün sonra gelin kayınvalidesinin evine gider. Gelinin erkek kardeşi gelerek ablasını babasının evine götürür ve buna “Kız Kaçırma” adı verilir. Gelin baba evinde akşam ezanına kadar kalır sonrasında kayınvalidesinin evine gider. (KK-3)

3. Ölüm

İnsanı ölümü düşünmekten alıkoyan dünyaya olan bağımlılıktır. Ölümü unutan insanoğlu sonlu gerçeğin sona erip, sonsuz gerçeğin gerçekleşmesini yoğun bir hüznle geçirir. İnsan sevdiği hayattan, sevdiği insanlardan ayrılarak başka bir âleme geçiş yapar. Bu nedenle insan beşeri hayattan göç edeceğini bile bile ölümü düşündüren sohbetlerden, sözlerden uzak durur ve ölümden korkar.

Şamanistlere göre ruh-can: Düşünen insan taş devrinden beri hayat ve ölüm sırlarını öğrenmeye ve anlamaya çalışmıştır. Büyük filozofları ve mütefekkirleri binlerce yıllar boyunca düşündüren ve hâlâ çözülemeyen bu sırları basit ve tatbikatçı olan topluluk, kendi dünya görüşlerine uygun olarak, halletmiştir. Çünkü bu basit topluluğun sürüp giden sırlara ve muammalara tahammülü yoktu; onun için her meselenin bir cevabı olmalıydı. Yeryüzündeki bütün iptidai insan topluluğu aynı yolu takip etmiş, hayat ve ölüm hakkındaki tasavvurları aşağı yukarı aynı olmuştur. Bundan dolayıdır ki insanı yaşatan 'nesne' dünyanın muhtelif dillerinde aşağı yukarı aynı manaya gelen (meselâ, nefes, tın, rüzgâr, esinti) kelimeleriyle ifade edilmiştir (İnan, 1986: 176).

Ölümün bir son olduğunu bilen insanoğlu sözlerinde ve davranışlarında ölümü ötelemek istemiştir.

3.1. Ölüm Öncesi

3.1.1. Ölümü Düşündüren Belirtiler

Ölüm her canlının başına gelen kaçınılmaz bir geçiş dönemidir. Bazı durumlar ölümün her an geleceğini hatırlatma işlevi görür. Bu da ölüm korkusunu beraberinde getirir. Varlıktan yokluğa geçişte ölümü düşündüren birtakım uygulamalar vardır:

Rüyada kalabalık bir alan görülmüşse veyahut bir düğünün yapıldığını görüyorsa sabahında bu rüya o kişiye ölüm getireceğine yorulur. Baykuş yörede çok sevilmemekle beraber, pencereye konması durumunda o eve ölüm getireceği düşünülür*. (KK-3) Köpeğin uzun uzun uluması da birinin öleceğine işaret sayılır. Rüyada kar görülmüşse eğer yine ölüm getireceğine yorulur. Rüyada gelinlik görülmesi ölüme işaret sayılır. (KK-4, KK-27)

3.1.2. Ölümden Kaçınmalar

Yörede ölüme yorulan en geniş konu rüyalardır. Rüyada görülen birtakım hayvanlar ya da beyazı çağrıştıran durumlar genelde ölüme alamet kabul edilir. İnsanoğluna ölümü düşündüren durumlar ile karşılaştığında ölümü ötelemek için çeşitli ritüellere başvurur:

Kendi için de olsa başkası için de olsa ölüm gören kişi sabah olur olmaz bir tas bulgur verir. Ölümü gören kişi gün içinde birine ekmek vermeye çalışır. Görülen rüyayı kimseye anlatmamaya özen gösterilir. (KK-3)

3.2. Ölüm Sırası

3.2.1. Ölüm Anının Geleceği Anlaşıldığında Yapılan İşlemler

Ölüm anının yaklaştığını hisseden kişi artık dünya ile iletişimini keser. Artık ölüm evresine geçilmişse birtakım değişimler görülür. Bu durumu gözlemleyen yakınları kişinin ölürken acı çekmemesi için birtakım pratiklere başvurur:

Ölmeye yakın olan kişiye yakınları tarafından Kur'an-Kerim okunur. Su içirilir ve şehadet getirtilir. (KK-15) Hastanın ölmeye yakın zamanda ağzına su ve bal verilir. (KK-8) Ölünün ruhunu teslim edemeyip ruhunun acı çektiği düşünülduğünden sessiz olmaya çalışılır. Eğer hasta yatağında olan kadın genç ise ve yüzü beyazlayıp güzelleşmiş ise Azrail'in hastaya dokunduğunu ve ruhunu aldığı düşünürler. (KK-15) Dilinin altına "may zemzem" adı verilen zemzem suyundan birkaç damla konur. (KK-17)

3.3. Ölüm Sonrası

3.3.1. Ölünün Bekletilmesi

Ölüm anı geldiğinde kaçınılmaz son gerçekleşmiş demektir. Yörede ölünün bekletilmemesine önem verilir. Eğer ölen kadın çocuklarından uzaktaysa çocukların görmesi için bekletilir. Ölen kişinin üzerine bıçak konur. Bu pratik ölünün şişmemesi için değil iblis gelirse ondan korunması içindir. (KK-15, KK-24) Yıkama zamanına kadar ölünün kıyafeti çıkarılmaz. (KK-15) Ölü en fazla geceden sabaha kadar bekletilir. Uzun süre bekletilmez. Günah olduğu düşünülür.

* Baykuşun Türk kültür ve inanç sistemindeki yeri hakkında müstakil bir çalışma için bk. (Köse, 2019b).

3.3.2. Yıkama ve Kefenleme

Yıkama ve kefenleme işi ölenin en yakınları tarafından yapılır. Ölüyü yıkayan kişiye “*gassal*” adı verilmektedir. Geçmişe nazaran şartların iyileşmesinden dolayı evde yıkama azalmıştır. Fakat kendi ölüsünü yıkamak isteyenler büyük bir kazanda su ısıtıp, banyoda ölüsünü yıkamaktadır. Ölü “*havş*” (evin önünde geniş bir bahçe) adı verilen bir mekânda da yıkanabilir. Bu alanın bir kısmı toprakla kaplıdır. Yıkama işlemi bittikten sonra su, toprak üzerine dökülür. Ölüyü yıkama ve kefenleme işi şu şekilde gerçekleşmektedir:

Kadınların kefeni 3 parçadır. Kefen sayısı değişiklik göstermektedir. Ölen bir kadına her uzvu için 12 parça kefen dikilir. (KK-1, KK-17) Ölüyü yıkarken sabun, lif, iğne-iplik, pamuk, çarşaf ve havlu kullanılır. Kadın kefenlenirken kadının saçları bazen olduğu gibi kalır bazen toplanır. Ölü güzel koksun diye ölüye reyhan veya kına sürülür. Kimi zaman ise “*akik*” denilen boncuk konulur. (KK-19, KK-23) Ölünün suyu yere dökülmez, toprağa gömülür. Kadın yıkandıktan sonra başına beyaz bir tülbent takılır ve etrafı bir sarıkla bağlanır. Dilinin altına akik taşı konur. Kadına atlet giydirilir ve diz boyunun altına kadar bir pijama giydirilir. En son kefenlendikten sonra üzerine zenzem suyu serpilir. Eğer ölen genç ve bekâr bir kadın ise üzerine kuru kına serpilir. Ölü kefenlendikten sonra artan malzemeler ölü sahiplerinde durmaz, başkalarına verilir. (KK-15)

3.3.3. Cenazenin Taşınması

Cenaze yıkandıktan hemen sonra camide salası verilir. Anadolu’da mevtanın annesinin ismi ile gömülmesi geleneğine karşın yörede ölen kişinin babası ve sonra kendi ismi üç kez tekrarlanır. Öğle ya da ikinci namazını müteakiben defnedilmek için mezara götürülür. Ölü taşınmadan önce mutlaka ayakkabıları evden çıkarılmalıdır. Ölüden önce ayakkabıları gider denilir. Kadınların tabutunun üzerine bir beyaz mendil konur.

3.3.4. Gömme ve Mezarlıkta Yapılan İşlemler

Kadını ve erkeği tabutla gömmede farklılık arz eden durumlar vardır. Yine genel uygulamanın aksine kadının tabutla gömülmesi onu örten bir elbise olarak düşünüldüğünden hoş karşılanır. Kefen üzerine yazma konulur. Evlenmemiş ise duvak da konulabilir. Baş, bel ve ayak kısmındaki ipler çözülür. (KK-15) Tabutun üzerine battaniye atılır. Kadının mezarındaki taş eğri olur. Kadının mezarının erkeğin mezarından daha farklı olması gerektiği düşüncesi yaygındır. Bunun dışında kadınların mezar taşlarına genelde gül resmi çizdirilir. (KK-3)

3.3.5. Cenaze Evi/Ölü Yemeği

Yas günü kadınlar evde üzüntüsünü yaşarken, erkekler de cenaze evinde üzüntüsünü yaşamaktadır. Ölü için yapılan yemekler evde hazırlanıp cenaze evine gönderilir. 3 gün boyunca televizyon izlenmez, kadınlar makyaj yapmaz ve renkli kıyafet giymez. Yas günü kadınların taktıkları sarık, siyah

ve incedir. Yas evi için yasin bitme zamanı küçük bayram adını verdikleri şeker bayramıdır.

Ölü için köyde yemek pişirilir. Komşulardan da yardım alınır. Ölümün gerçekleştiği gün helva kavrulur. Üçüncü gün mevlit yemeği verilir. Yörede ölü yemeği olarak bulgur pilavı ve kuru fasulye ile pirinç pilavı ve yeşil fasulye tercih edilmektedir. Üçüncü gün Arapçada "kılıçe, iklice" Kürtçede "guliçek" adı verilen çörek dağıtılır. (KK-24, KK-9, KK-17)

3.3.6. Ölen Kişinin Eşyaları

Ölen kişiden geriye kalan tek şey maddi unsurlardır. Fakat dini açıdan evde bulundurulmaması gerekir. Bu nedenle evde bulunan tüm eşyaları dağıtılır. Öldükten üç veya dört gün sonra kıyafetleri verilir. Fazla gün geçirmemek gerekir. Evde kalması günah kabul edilir. Ölünün kol saati, yüzüğü, namaz tespihi hatıra olarak saklanırken evde hiçbir şekilde kıyafet bulundurulmaz. Ölen kişinin evde bulunan fotoğrafları kaldırılır. (KK-15)

3.3.7. Devir-Iskat

Iskat, ölenlerin kişinin kılınmamış namazları ve tutulmamış oruçları için verilen sadakadır. Para ve buğday olarak verilir. Buğday yirmi ölçek para ise buğday ölçeği kadar çıkarılır. Ölen kişinin herhangi bir yalanı ve suçu varsa onların affedilmesi için iskat verilir. (KK-9) İlk gün "ıskat sala" yani buğday verilir. Yaşa göre buğday verilir. 40 yaşında vefat etmiş bir kadın için 40 ölçek buğday çıkarılır. (KK-15)

3.3.8. Yas Tutma

Sevilenden ayrılık sadece bedensel olarak gerçekleşir. Ölen kişinin ruhu her zaman sevdikleriyle yaşar. Ölüm gidene bayram, kalana yas olarak düşünülür. Yasin belli süresi ve bu sürelerde gerçekleşen uygulamalar vardır. Yas üç günden kırk güne kadar sürer. Bir seneye kadar uzayan yaslar vardır.

Mezarın oturmadığını düşündüklerinden dolayı mezar bir seneden önce yapılmaz. Ağıtları genelde yaşlı kadınlar yapar. Yörede ağıt yakmaya "adid" adı verilir. Ağıtta söylenenler "gençti, çocukları vardı, ne yazık ki (male mine)" şeklinde söylemlerdir. Ölü evinin üzerinden cenaze evi söyleminin kalkması ölünün kırkından sonradır. (KK-17)

3.3.9. Mezar Ziyaretleri

Ölen kişinin yakınları ölüyü defnetmek için götürdüğünde kadınlar erkeklerle beraber mezarlığa inmez. Erkekler mezarlıktan ayrıldıktan sonra kadınlar iner. (KK-17) Vefat eden kişinin öldüğü gün dâhil olmak üzere üç gün boyunca ikindi namazından sonra mezara inilir. Toplu olarak inilen mezarlık ziyaretinde sadece erkekler olur. Erkekler çıktıktan sonra da kadınlar iner. Her perşembe ve cuma günü ölülerini ziyaret etmek için mezarlığa inilir.

Sonuç

Yeni bir dönemi başlatan geçiş aşamaları insan hayatında önemli bir yere sahiptir. Farklı kültürlerde ve farklı inançlarda yaşatılan bu dönemler kişilere yeni bir statü kazandırır.

Doğum bir bireyin var olan dünyaya gelişinin ilk adımı iken, evlenme bir bireyin bir başka bireyle mutluluğunu paylaşması, yeni nesillerin müjdecisi ve yeni bir bütünlük oluşturmasıdır. Ölüm ise bireyin beşeri âlemi terk etmesidir. Geçiş dönemlerinde insanlar farklı süreçler yaşayarak yeni başlangıcı başlatırlar. Bu dönemlerde yaşanan değişimler ve gelişmeler toplum tarafından bir tören eşliğinde kabul edilir. Bu törenler bünyesinde bir kutsallığı barındırır.

Mardin ilinin Savur ilçesinde yapılan araştırmada elde edilen verilerden yola çıkarak kadın merkezli doğum, evlenme ve ölüm ritüellerinin yenilenerek devam ettirildiği söylenebilir. Farklı dillere ev sahipliği yapan yörede çeşitli uygulamalar mevcuttur. Birey etrafında gerçekleştirilen uygulamalar toplumdan ayrı düşünülemez. Birey ve toplum bu süreçte birbirini tamamlayan unsurlardır.

Savur'un gelenek ve görenekleri göz önünde bulundurulduğunda geçiş dönemlerine ait uygulamalar âdet haline gelmiştir. Geçmişten günümüze süregelen inanmalar biçim değiştirip yaşama tutunmayı başarmıştır. Kadınların kızlarına, gelinlerine veya torunlarına bu inanmaları aktardığı tespit edilmiştir. Bu dönemlerde gerçekleştirilen uygulamalar çoklukla korunmak/sakınmak/tehlikeleri uzaklaştırmak için ve daha çok büyüsel bir yapıya sahiptir. İnsanın dünyaya geldiği ilk günden öleceği son güne kadar kritik dönem denilebilecek bu dönemlerde var olan inanmalar kültürün bir parçası olarak yaşatılacaktır.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Ayan, A. Ü. (2012) *Mardin folkloru*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Demir, Z. (2019) *Mardin ili Midyat ilçesinde yaşayan Mahalmilerin folklor ve etnografyası*. Ardahan: Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İnan, A. (1986) *Tarihte ve bugün Şamanizm - Materyaller ve araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Kalafat, Y. (2010) *Doğu Anadolu'da eski Türk inançlarının izleri*. Ankara: Berikan.
- Kolot, B. (2017) *Geçiş dönemi âdetlerinde mitolojik unsurlar/Demirci. (Trabzon-Akçaabat) Köyü örneği*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Köse, S. (2019a) *Alevi inanç sisteminde kurban ritüeli*. İstanbul: Kesit.
- Köse, S. (2019b) Türk kültüründe baykuş. *Kültür Araştırmaları Dergisi*. 1. (3), 288-301.

- Örnek, S. V. (2000) *Türk halkbilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Uygur, H. K. (2008) *Midyat halk kültürü monografisi*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Uygur, H. K. (2014) Mardin'in geleneksel eğlencesi: Leyli Gecesi. *Milli Folklor*, 13. (102), 86-98.
- Yılmaz, A. (2004) Türk kültüründe kadın. *Milli Folklor*, S. 1, 111-123.
- Yolcu, M. A. (2017) Giriş: Kadın folkloru üzerine, *Kadın folkloru: Kuram ve yöntem üzerine yazılar*. Konya: Kömen.

Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Harbiye Bostancı: 68 Yaşında, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı
- KK-2: Arzu Bostancı: 43 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Kızı
- KK-3: Adile Çınar: 43 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-4: Merve Çınar: 25 Yaşında, Ortaokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-5: Nergis Akyol: 28 Yaşında, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı
- KK-6: Emine Turnacı: 55 Yaşında, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı
- KK-7: Behiye Turnacı: 70 Yaşında, Okur-Yazar değil, Ev Hanımı
- KK-8: Müjde Turnacı: 29 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-9: Fatma Türk: 48 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-10: Aycan Değirmencioğlu: 25 Yaşında, Ortaokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-11: Halime Değirmencioğlu: 68 Yaşında, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı
- KK-12: Hamide Aktaş: 52 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-13: Rabia Bulut: 39 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-14: Fatma Turnacı: 30 Yaşında, Ortaokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-15: Gurbet Ayaz: 46 Yaşında, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı
- KK-16: Asya Garan: 22 Yaşında, Üniversite Öğrencisi, Ev Kızı
- KK-17: Emine Ermiş: 37 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-18: Zeynep Salman: 30 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-19: Ayşe Bozkurt: 30 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-20: Meryem Artuç: 26 Yaşında, Ortaokul Mezunu, Ev Kızı
- KK-21: Emine Oğuz: 38 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-22: Gazale Oğuz: 30 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-23: Gazale Oğuz: 70 Yaşında, Okur-yazar değil, Ev Hanımı
- KK-24: Sakine Oğuz: 80 Yaşında, Okur-yazar değil, Ev Hanımı
- KK-25: Nurcan Salman: 45 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-26: Makbule Aykal: 39 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-27: Zübeyde Filiz: 46 Yaşında, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı
- KK-28: Beşire Utlu: 45 Yaşında, Okur-yazar değil, Ev Hanımı
- KK-29: Türkan Öztürk: 35 Yaşında, Okur-yazar değil, Ev Hanımı
- KK-30: Latife Askay: 55 Yaşında, Okur-yazar değil, Ev Hanımı

İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurulu'nun 16.11.2020 tarihli ve 2020.20.283 sayılı kararı/ *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Ethics Committee's decision dated 16.11.2020 and numbered 2020.20.283*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*

Yazarın Notu/Author's Note: Makale Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Tuğrul Balaban tarafından yönetilen "Mardin'de Kadın Folkloru: Savur Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir./*The article was produced from the master's thesis titled "Women's Folklore in Mardin: The Case of Savur", directed by Assoc. Prof. Dr. Tuğrul Balaban within the Department of Turkish Language and Literature, Institute of Social Sciences at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University.*

Katkı Oranı Beyanı/Author Contributions: Birinci yazar, literatür araştırmaları ile verilerin analizi ve makale formatına dönüştürülmesi süreçlerine katkı sağlamıştır. Alan araştırmaları ile verilerin yazımı ve tasnifi ikinci yazar tarafından gerçekleştirilmiştir. /*The first author contributed to the processes of literature research and data analysis and conversion to article format. . Writing and sorting of data with field research was carried out by the second author.*